

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ

Кафедра педагогіки та психології, факультет № 3

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
«ПРОФІЛАКТИЧНО-ВИХОВНА РОБОТА З ДІТЬМИ»
обов'язкових компонент освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 053 «Психологія»

м. Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 21.12.2023 № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від 20.12.2023 № 13

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін ХНУВС
Протокол від 21.12.2023 № 11

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології
(Протокол від 14.12.2023 № 20)

Розробник:

Завідувач кафедри педагогіки та психології, доктор педагогічних наук,
професор Олена ФЕДОРЕНКО.

Рецензенти:

кандидат психологічних наук, доцент, начальник кафедри психології та педагогіки гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України Станіслав ЛАРІОНОВ;

доктор психологічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС Наталія МІЛОРАДОВА.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 6	05 Соціальні та поведінкові науки (шифр галузі) (назва галузі знань) 053 Психологія (код спеціальності) (назва спеціальності) бакалавр (назва СВО)	Навчальний курс 3 Семестр 6 Види контролю: залік
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		
Лекції – 22; Семінарські заняття – 22; Практичні заняття – 0; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота – 46; Індивідуальні завдання: Курсова робота – 0; Реферати (тощо) – 1.		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Профілактично-виховна робота з дітьми» є формування у здобувачів освіти знань про природу та причини виникнення девіантної поведінки, особливостей її профілактики, що ґрунтуються на результатах сучасних досліджень різних галузей знань, а саме:

- основні аспекти профілактично-виховної роботи: соціальний, демографічний, моральний, психологічний, педагогічний, медичний;
- детермінанти девіантної поведінки: мікросоціальні, мікросоціальні, індивідуально-типологічні, фізіологічні;
- механізми формування найбільш поширених форм девіантної поведінки: агресивності, адиктивності, аутоагресії, сексуальної експлуатації;
- особливості заходів первинної, вторинної і третинної педагогічної профілактики девіантної поведінки;
- специфіку первинної педагогічної профілактики як такої, що спрямована на формування здорового способу життя в єдності його фізичної, психічної та моральної складових; їх місце в системі інших профілактичних заходів.

Основним завданням вивчення дисципліни «Профілактично-виховна робота з дітьми» є підготовка висококваліфікованого фахівця-психолога, який володіє системою психолого-педагогічних знань про природу і механізми виникнення відхилень у поведінці дітей та має достатньо високий рівень сформованості вмінь обирати та реалізовувати у практичній діяльності методи, форми та заходи з профілактики цих відхилень

- особливості заходів первинної, вторинної і третинної педагогічної профілактики девіантної поведінки;
- специфіку первинної педагогічної профілактики як такої, що спрямована на формування здорового способу життя в єдності його фізичної, психічної та моральної складових; їх місце в системі інших профілактичних заходів;
- принципи вивчення та впровадження конструктивного зарубіжного досвіду педагогічної профілактики відхилень у поведінці дітей.

Міждисциплінарні зв'язки з навчальними дисциплінами «Педагогіка», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія», «Соціальна психологія».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні:

Знати:

- сутність профілактично-виховної роботи з дітьми, рівні її реалізації та основні напрямки профілактики;
- предмет, структуру і основні методи, що використовуються в психолого-педагогічних дослідженнях особистості дитини з урахуванням її віку;
- завдання і зміст первинної, вторинної і третинної педагогічної профілактики девіацій дітей;
- психолого-педагогічну сутність і походження розповсюджених форм девіантної поведінки дітей (агресія, насильство, агресія, адиктивна поведінка, втягнення в сексуальну експлуатацію та ін.);
- заходи профілактично-виховної роботи, які доцільно застосовувати при проявах кожного конкретного виду девіантної поведінки.

вміти:

- вільно користуватися поняттями і категоріями, що пов'язані з профілактично-виховною роботою з дітьми;
- застосовувати психологічні, педагогічні та соціологічні знання з профілактичної-виховної роботи з дітьми у професійній діяльності психолога;
- володіти системою основних дослідницьких методів, що застосовуються для вивчення особистості дитини та її соціального оточення;
- обирати методи, прийоми та заходи профілактично-виховної роботи, які адекватні тим девіаціям, які проявляються у дитини;
- здійснювати різні форми профілактичної роботи з дитиною.

Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК2.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК4.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК5.	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК6.	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК7.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	ЗК8.	Навички міжособистісної взаємодії,
	ЗК9.	Здатність працювати в команді.
	ЗК10.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності(СК)	СК1.	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
	СК2.	Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
	СК3.	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
	СК4.	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел
	СК7.	Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
	СК9.	Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту
	СК10.	Здатність дотримуватися норм професійної етики
	СК11.	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
	СК12.	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
Програмні результати навчання	ПР 1.	Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
	ПРН 2.	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
	ПРН 3.	Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

	ПРН 4.	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
	ПРН 8.	Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
	ПРН 11.	Скласти та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
	ПРН 12.	Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.
	ПРН 13.	Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
	ПРН 14.	Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
	ПРН 15.	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
	ПРН 16.	Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
	ПРН 17.	Демонструвати соціально відповідальну та свідомуповедінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «ПРОФІЛАКТИЧНО-ВИХОВНА РОБОТА З ДІТЬМИ: СУТНІСТЬ, ЗМІСТ, НАПРЯМИ».

Поняття про профілактику; рівні профілактики відхилень у поведінці дітей. Первинна, вторинна та третинна профілактика девіантної поведінки дітей та їх завдання. Соціальна та педагогічна діагностика особистості дитини. Комплексна психолого-педагогічна діагностика дитини та її етапи. Види профілактики: правова, спеціальна та загально соціальна профілактика. Індивідуальна профілактика та її особливості.

Профілактично-виховна робота з дітьми; сутність, зміст, види, завдання. Правове виховання. Превентивне виховання. Принципи профілактично-виховної роботи з дітьми.

ТЕМА № 2. «МЕТОДИ, ПРИЙОМИ ТА ФОРМИ ПРОФІЛАКТИЧНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ».

Поняття про методи профілактично-виховної роботи з дітьми. Загальні педагогічні методи (формування свідомості, роз'яснення, метод вимог, бесіди на етичні теми). Методи організації діяльності і формування досвіду поведінки (метод

вправ, привчання), методи стимулювання (заохочення, покарання, змагання). Спеціальні методи педагогічної корекції (суб'єктивно-прагматичний метод, метод природних наслідків, метод відшкодування, метод вибуху). Психологічні методи (психодіагностичні, психотерапевтичні, психокорекційні). Соціологічні методи (опитування, метод аналізу документів, біографічний метод). Прийоми і форми профілактично-виховної роботи з дітьми.

ТЕМА № 3. «ТЕХНОЛОГІЯ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ».

Загально соціальна профілактика девіантності дітей. Індивідуальна профілактика девіантної поведінки дітей, її етапи. Аспекти і рівні профілактики відхилень у поведінці дітей: санітарно-просвітницький, психогігієнічний, психопрофілактичний, організаційно-управлінський, віктимологічний аспекти.

Прийоми, що забезпечують ефективність педагогічної профілактики відхилень у поведінці дітей (переконання; моральна підтримка і зміцнення віри у власні сили; залучення до соціально орієнтованої діяльності; прийоми, що будуються на розумінні динаміки почуттів та інтересів дитини; констатація вчинку; попередження; виявлення вихователем тривоги про майбутні наслідки поведінки дитини; відмова від фіксування уваги на окремих вчинках та ін.). Комплексна технологія педагогічної профілактики девіантної поведінки дітей.

ТЕМА № 4. «ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ».

Суть, мета, завдання первинної, вторинної та третинної педагогічної профілактики адиктивної поведінки дітей. Рекомендації щодо профілактично-виховної роботи з дітьми молодшого шкільного віку, підліткового та старшого шкільного (молодшого юнацького) віку щодо попередження виникнення адиктивної поведінки. Комплексна педагогічна профілактика адиктивної поведінки дітей.

ТЕМА № 5. «ПРОФІЛАКТИКА АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ».

Проблема агресивної поведінки людини. Види, чинники та етапи формування агресивної поведінки. Особливості формування дитячої та підліткової агресивності. Характеристика груп дітей, здатних до виявлення агресивності.

Лихослів'я як вербальна агресія, особливості корекції. Характеристика методів корекції агресивної поведінки на основі аналізу її особливостей. Методи профілактики агресивної поведінки дітей. Психокорекція неструктуривної та ворожої деструктивної агресії.

ТЕМА № 6. «ПРОФІЛАКТИКА ВТЯГНЕННЯ ДІТЕЙ У КОМЕРЦІЙНУ СЕКСУАЛЬНУ ЕКСПЛУАТАЦІЮ».

Основні напрями діяльності з попередження комерційної сексуальної експлуатації дітей. Робота з дітьми, які постраждали від КСЕД; характеристика основних заходів.

Завдання, методи і форми реалізації профілактики з попередження комерційної сексуальної експлуатації дітей. Зміст, методи та форми роботи з первинної, вторинної і третинної профілактики втягнення дітей у комерційну сексуальну експлуатацію. Напрямки роботи з психологами, педагогами, поліцейськими і соціальними працівниками щодо попередження КСЕД на кожному з рівнів профілактики.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Семестр № 6							
Тема № 1. Профілактично-виховна робота з дітьми: сутність, зміст, напрями	10	2	2			6	залік
Тема № 2. Методи, прийоми та форми профілактично-виховної роботи з дітьми.	16	4	4			8	
Тема № 3. Технологія комплексної профілактики девіантної поведінки дітей.	16	4	4			8	
Тема № 4. Особливості педагогічної профілактики адиктивної поведінки дітей	16	4	4			8	
Тема № 5. Профілактика агресивної поведінки дітей	16	4	4			8	
Тема № 6. Профілактика втягнення дітей у комерційну сексуальну експлуатацію	16	4	4			8	
Всього за семестр № 6	90	22	22			46	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1 Профілактично-виховна робота з дітьми: сутність, зміст, напрями.		Основна: 2, 3, 4, 5
<u>Дайте відповідь на питання:</u> <ul style="list-style-type: none"> – сутність понять «фактори ризику», «умови ризику» у формуванні девіантної поведінки дітей та молоді; – фактори, що зумовлюють девіантну поведінку; – вплив недостатності емоційного контакту з батьками на формування девіантної поведінки у дітей; – надати характеристику загальним і спеціальним органам профілактики девіантної поведінки дітей; – пояснити важливість врахування рівнів профілактики в організації превентивної роботи; – типи профілактичних програм та їх роль в організації профілактично-виховної роботи з дітьми; – основні нормативні документи, що окреслюють і регламентують правові аспекти профілактики девіантної поведінки дітей та молоді. 		Допоміжна: 3, 4, 8, 9
Тема № 2. Методи, прийоми та форми профілактично-виховної роботи з дітьми.		Основна: 1-6
<u>Дайте відповідь на питання:</u> <ul style="list-style-type: none"> – Сутність понять «профілактика», «загальна» та «спеціальна профілактика». – Поясніть сутність комплексної профілактики негативних проявів у поведінці дітей. – Назвати та охарактеризувати аспекти профілактики: медичний, правовий, психологічний, педагогічний. – Назвати та охарактеризувати рівні педагогічної профілактики. – Назвати та прокоментувати алгоритм профілактики негативних проявів у поведінці дітей. – Проаналізувати особливості застосування психологічних методів у профілактичній діяльності педагога. – Проаналізувати особливості застосування психотерапевтичних методів у профілактично-виховній роботі з дітьми. – Проаналізувати особливості застосування соціологічних методів у профілактично-виховній роботі з дітьми. 		Допоміжна: 3, 4, 5, 9
Тема № 3. Технологія комплексної профілактики девіантної поведінки дітей.		Основна: 2–6, 10

	<p><u>Дайте відповідь на питання:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Опишіть педагогічні технології роботи з батьками. – Підготуйте доповідь щодо сімейного і психолого-педагогічного консультування з профілактики девіантної поведінки дитини. – Методи профілактики адиктивної поведінки. Проаналізувати стан проблеми профілактики адиктивної поведінки дітей у вітчизняній практиці. – Обґрунтувати необхідність вивчення зарубіжного досвіду профілактики адиктивної поведінки. – Проаналізувати досвід первинної профілактики девіантної поведінки дітей у США. – Проаналізувати досвід вторинної профілактики девіантної поведінки дітей у США. 	Допоміжна: 4, 5, 8, 11
	Тема № 4. Особливості педагогічної профілактики адиктивної поведінки дітей.	Основна: 2–6, 10
	<p><u>Дайте відповідь на питання:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Проаналізувати стан проблеми профілактики адиктивної поведінки дітей у вітчизняному досвіді. – Обґрунтувати необхідність вивчення зарубіжного досвіду профілактики адиктивної поведінки. – Проаналізувати досвід первинної профілактики у США. – Проаналізувати досвід вторинної профілактики у США. – Проаналізувати досвід первинної і вторинної профілактики адиктивної поведінки в Англії. – Проаналізувати досвід первинної і вторинної профілактики адиктивної поведінки у Польщі. 	Допоміжна: 8, 11
	Тема № 5. Профілактика агресивної поведінки дітей	Основна: 2–6
	<p><u>Дайте відповідь на питання:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Прокоментувати види і чинники насильницької поведінки дітей. – Назвати та проаналізувати групи чинників насильницької поведінки дітей, що діють у сім'ї. – Проаналізувати вплив мережі Інтернет на формування дитячої агресивності. – Проаналізувати рекомендації для педагогів з підтримки дитини в класі після розкриття випадку насильства. 	Допоміжна: 2, 3
	Тема № 6. Профілактика втягнення дітей у комерційну сексуальну експлуатацію.	Основна: 5, 6, 7, 8

		<p><u>Дайте відповіді на питання:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Основні завдання первинної профілактики КСЕД; – Зміст роботи з дітьми щодо первинної та вторинної профілактики КСЕД; – Зміст роботи з батьками щодо первинної та вторинної профілактики КСЕД; – Основні форми роботи з первинної та вторинної профілактики КСЕД 	<p>Допоміжна: 1, 3, 7, 8</p>
--	--	--	-------------------------------------

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Нормативно-правове забезпечення захисту прав дітей в Україні.
2. Превентивне виховання і навчання: їх сутність, зміст, напрямки.
3. Система методів і прийомів профілактично-виховної роботи з дітьми.
4. Поняття про профілактику та її види (первинну, вторинну, третинну).
5. Сучасна структура вітчизняної системи профілактики девіантної поведінки дітей та молоді.
6. Напрями профілактично-виховної роботи з дітьми.
7. Девіантна поведінка: причини та наслідки.
8. Сучасні класифікації девіантної поведінки дітей.
9. Сучасні теорії, які пояснюють природу девіантної поведінки дітей.
10. Превентивне виховання і навчання: їх сутність, зміст, напрямки.
11. Система методів і прийомів профілактично-виховної роботи з дітьми.
12. Особливості виявлення жорстокого поводження стосовно дитини.
13. Негативний вплив домашнього насильства та жорстокого поводження з дітьми.
14. Поняття та показники обдарованості.
15. Діти «групи ризику» як наслідок неблагополуччя сім'ї.
16. Здоров'я дитини – запорука щасливого майбутнього.
17. Що означає для дитини бути в «групі ризику».
18. Віктимна поведінка дитини.
19. Гендерні відмінності проявів агресивної поведінки дітей.
20. Методи і методики корекції неадаптивної агресії дитини.
21. Методи і методики корекції ворожої деструктивної агресії дитини.
22. Вандалізм: причини, мотиви і ознаки.
23. Характеристика теорій поширення вандалізму дітей.
24. Сутність та види графіті; профілактично-виховна робота з попередження виникнення.
25. Профілактично-виховна робота з попередження втягнення у комерційну сексуальну експлуатацію.

5.1.2. Теми курсових робіт – не передбачено

5.1.3. Теми наукових робіт – не передбачено

6. Методи навчання

Лекції із застосуванням мультимедійних технологій та відеоматеріалів; практичні та семінарські заняття моделювання ситуативних задач, тренінги, рольові та ігрові ігри, рішення задач тощо..

При проведенні лекцій використовувалися такі **методи**:

- метод пояснення;
- метод проблемного викладання;
- розповідь;
- аналітичний метод;
- метод прикладів.

При проведенні практичних занять використовувалися **методи**:

- проблемний,
- частково-пошуковий;
- дослідницький.

Метою лекційного курсу є засвоєння здобувачами вищої освіти сучасних знань про соціально-педагогічну та навчально-виховну складові діяльності особистості в суспільстві.

Аудиторні заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять на яких здобувачі вищої освіти повинні засвоїти поняття про:

- предмет, структуру і методи дослідження, що використовуються у соціально-педагогічних дослідженнях;
- історичний огляд становлення і розвитку вітчизняної та зарубіжної соціальної педагогіки;

*– основні проблеми, що досліджуються даною дисципліною;
сформувати вміння:*

- вільно користуватися категоріями, що розкривають суть предмета;
- застосовувати знання про особливості використання соціально-педагогічних методик в професійній діяльності психолога;
- використовувати методи соціально-педагогічної оцінки людини в процесі її професійної діяльності.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення:

- самоаналіз соціально-педагогічних процесів на різних етапах розвитку людини;
- індивідуальних особливостей людини, її адаптивності в соціальних умовах.

Індивідуальна робота передбачає підготовку доповідей, виконання наукових робіт у вигляді рефератів.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

- 1 Поняття про педагогічну профілактику: первинну, вторинну, третинну.
- 2 Завдання кожного первинної, вторинної, третинної педагогічної профілактики.
- 3 Соціальна та педагогічна діагностика особистості дитини.
- 4 Поняття про комплексну психолого-педагогічну діагностику особистості дитини;
- 5 Предмет, мету, завдання, змістові критерії та етапи реалізації комплексної

- психолого-педагогічну діагностику особистості дитини.
- 6 Зміст та особливості спеціальної профілактики відхилень у поведінці.
  - 7 Індивідуальна профілактика відхилень у поведінці дитини.
  - 8 Сутність і зміст профілактично-виховної роботи з дітьми.
  - 9 Превентивне виховання.
  - 10 Правове виховання, його мета і напрямки здійснення.
  - 11 Принципи виховання у профілактично-виховній роботі з дітьми.
  - 12 Поняття про методи профілактично-виховної роботи з дітьми.
  - 13 Характеристика основних груп методів профілактично-виховної роботи: загальних педагогічні методи (методи формування свідомості; методи організації діяльності та формування досвіду поведінки; методи стимулювання).
  - 14 Спеціальні методів педагогічної корекції (суб'єктивно-прагматичний, метод природних наслідків, метод відшкодування, метод корекції через працю («трудовий метод»), метод вибуху).
  - 15 Психологічні (методи психодіагностики, психотерапевтичні та психокорекційні).
  - 16 Соціологічні (методи опитування, аналізу документів, біографічний метод).
  - 17 Поняття про прийоми профілактично-виховної роботи та їх види (переконання; моральна підтримка та зміцнення віри у власні сили; залучення до соціально орієнтованої діяльності; прийом флангового обходу; активізація позитивних почуттів; констатація вчинку та ін.).
  - 18 Характеристика основних форм профілактично-виховної роботи: індивідуальні та групові.
  - 19 Суть, мета, завдання первинної педагогічної профілактики адитивної поведінки дітей різного віку.
  - 20 Суть, мета, завдання вторинної педагогічної профілактики адитивної поведінки дітей та молоді.
  - 21 Суть, мета, завдання третинної педагогічної профілактики адитивної поведінки дітей, які мають адитивну поведінку.
  - 22 Комплексна педагогічна профілактика адитивної поведінки дітей та молоді.
  - 23 Поняття про агресивність. Теорії походження агресії.
  - 24 Особливості формування дитячої і підліткової агресивності.
  - 25 Лихослів'я як вербальна агресія, особливості корекції.
  - 26 Характеристика методів корекції агресивної поведінки дітей (С. Шебанова).

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів.

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати,

есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переведу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт 10.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних} \\ \text{занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. *Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.* Якщо

здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість балів} \\ \text{(перед підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем} \end{array}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Підсумкові} \\ \text{бали за} \\ \text{поточний} \\ \text{семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{за попередній} \\ \text{семестр} \end{array} : 2$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97 – 100	Відмінно ("зараховано")	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94 – 96			
90 – 93			
85 – 89	Добре ("зараховано")	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
80 – 84			
75 – 79			
70 – 74	Задовільно ("зараховано")	C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
65 – 69			
60 – 64			
40 – 59	Незадовільно („не зараховано")	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
21 - 40			
1–34			
40 – 59	Незадовільно („не зараховано")	E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи несформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
21 - 40			
1–34			
40 – 59	Незадовільно („не зараховано")	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , потрібні практичні навички роботи несформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21 - 40			
1–34			
40 – 59	Незадовільно („не зараховано")	F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , потрібні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки
21 - 40			
1–34			

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси Інтернеті

Основна:

1. Великий В.М. Соціальна педагогіка правоохоронної діяльності : навч. посіб. Херсон : ХЮІ ХНУВС, 2010. 340 с.
2. Оржеховська В. М., Пилипенко О. І. Превентивна педагогіка : навч.-метод. посіб. Черкаси, 2010. 282 с.
3. Оржеховська В. М., Федорченко Т. Є. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх: навч. посіб. Черкаси : Вид-во Чабаненко Ю., 2011. 376 с.
4. Пихтіна Н., Новгородський Р. Профілактика та соціально-педагогічна робота з дітьми девіантної поведінки : навч.-метод. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 246 с.
5. Пихтіна Н. П., Пихтін М. П., Федорченко Т. Є. Профілактика девіантної поведінки дітей і молоді: психолого-педагогічні та соціально-правові аспекти : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. 399 с.
6. Психолого-педагогічні та правові засади діяльності поліції із захисту прав дитини : навч.посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Д.В. Швеця : [Д.В. Швець, О.М. Бандурка, О.І. Федоренко та ін.]. Харків : ХНУВС, 2020. 284 с.
7. Психолого-педагогічна реабілітація дітей, вилучених із секс-бізнесу / за ред. О. П. Петрашук та І. І. Цушка. Київ : Ніка Центр, 2013. 248 с.
8. Соціальна педагогіка : підручник / А.Й. Капська, О.В. Безпалько, Р.Х. Вайнола та ін. Київ : Центр учб. літ., 2016. 487 с.
9. Соціальна педагогіка : навч. посіб. Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. 192 с.
10. Федорченко Т. Є. Рання профілактика негативних проявів у поведінці дітей : навч.-метод. посіб. Київ: ТОВ «ХІК», 2013. 128 с.

Допоміжна:

1. Дитячий секс-туризм в Україні: спроба ситуаційного аналізу / І. О. Бандурка, Н. П. Бочкор, М. В. Євсюкова та ін. ; за заг. ред. О. М. Бандурки, К. Б. Левченко. Київ : Свої люди, 2012. 78 с.
2. Дроздов О. Ю. Проблеми агресивної поведінки особистості : навч. посіб. / О. Ю. Дроздов, М. А. Скок. Чернігів : ЧДПУ імені Т. Г. Шевченка, 2000. 156 с.
3. Організація роботи підрозділів ОВС, що здійснюють профілактичну роботу серед дітей, у сфері протидії жорстокому поводженню з дітьми та насильству в сім'ї : метод. посіб. / авт. кол.: А. А. Гришко, Т. В. Журавель, О. О. Кочемировська та ін. ; за ред. Т. В. Журавель, О. О. Кочемировської. Київ : Обнова, 2013. 146 с.
4. Підготовка працівників структурних підрозділів Національної поліції України у частині забезпечення та захисту прав дітей : навч.-метод. посіб. Ч. 2 (спеціалізована) / В. Л. Андрєєнкова, К. А. Бороздіна, Т. І. Бугаєць та ін. ; за заг. ред. Т. В. Журавель, Л. В. Зуб, О. В. Ковальнової, Ю. В. Пилипас. Київ : Вид-во ФОП Буря О. Д., 2019. 499 с.
5. Підготовка працівників структурних підрозділів Національної поліції України у частині забезпечення та захисту прав дітей : навч.-метод. посіб. Ч. 1 / В. Л. Андрєєнкова, К. А. Бороздіна, Т. І. Бугаєць та ін. ; за заг. ред.

- Т. В. Журавель, Л. В. Зуб, О. В. Ковальової, Ю. В. Пилипас. Київ : Вид-во ФОП Буря О. Д., 2019. 515 с.
6. Сексуальна експлуатація дітей в Україні: стан та заходи з протидії / Н. П. Бочкор, Л. Г. Ковальчук, І. Є. Конченкова та ін. ; заг. ред. К. Б. Левченко, Л. Г. Ковальчук. Харків : Права людини, 2014. 64 с.
  7. Сексуальне насильство над дітьми: причини, наслідки, профілактика : інформ.-метод. посіб. / авт.-упоряд. Т. П. Цюман, Ю. М. Малієнко ; за заг. ред. Т. П. Цюман. Київ : ФОП Пономаренко Я. М., 2011. 76 с.
  8. Соціальна педагогіка : мала енциклопедія / за заг. ред. І.Д. Зверєвої. Київ : Центр учб. літ., 2010. 336 с.
  9. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / Т.Ф. Алексеєнко, Т.П. Басюк, О.В. Безпалько та ін.. Київ : Центр учб. літ., 2016. 335 с.
  10. Стоп шкільний терор. Особливості цькування у дитячому віці. Профілактика та протидія булінгу. URL: <http://uire.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Doslidzhennya-buling.pdf>.
  11. Федорченко Т. Є., Потапова О. В. Рання профілактика девіантної поведінки молодших школярів : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ПП «АА Тандем», 2013. 236 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Декларація прав дитини : від 20.11.1959
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384
2. Конвенція про права дитини : від 20.11.1989
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
3. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства : від 25.10.2007
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927
4. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>